

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Григорчак Діана Володимирівна, 1997 року народження, громадянка України, освіта вища: у 2020 році закінчила Національний університет «Одеська юридична академія», де здобула кваліфікацію: ступінь вищої освіти магістр, спеціальність «Право», працює на посаді юриста в ГО «Десяте квітня», навчається в аспірантурі Національного університету «Одеська юридична академія», виконала акредитовану освітньо-наукову програму Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса (ОП 37284 Право (081 Право)).

Разова спеціалізована вчена рада утворена наказом Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса від «04» липня 2025 року № 2082-10, у складі:

Голови	Степаненко Оксани Василівни , д.ю.н., доцента, завідувача
разової	кафедри кримінального права Національного університету
спецради	«Одеська юридична академія»,
Рецензентів:	Федчун Наталії Олександрівни , к.ю.н., доцента, доцента
	кафедри кримінального процесу Національного університету
	«Одеська юридична академія»,
	Цитряка Віктора Ярославовича , к.ю.н., доцента, доцента
	кафедри кримінального процесу Національного університету
	«Одеська юридична академія»,
Офіційних	Балобанової Дар'ї Олександрівни , д.ю.н., професора,
опонентів:	професора кафедри кримінально-правових дисциплін
	Львівського державного університету внутрішніх справ,

Кулик Людмили Миколаївни, к.ю.н., доцента, доцента кафедри кримінального права та кримінології Одеського державного університету внутрішніх справ,

на засіданні «12» серпня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» Григорчак Діані Володимирівні на підставі публічного захисту дисертації «Торгівля людьми в умовах гібридної війни та воєнного стану в Україні: кримінологічна характеристика» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Національному університеті «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник – Дикий Олег Вікторович, к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертація є першим комплексним кримінологічним дослідженням торгівлі людьми в умовах гібридної війни та воєнного стану в Україні. За результатами дисертаційного дослідження отримано наступні результати, які володіють науковою новизною:

вперше:

- здійснено комплексний кримінологічний аналіз кількісних та якісних показників злочинів у виді торгівлі людьми в умовах гібридної війни та воєнного стану в Україні, та встановлено характерні особливості, до яких віднесено хвилеподібну динаміку у період 2014-2021 рр. та тенденцію зменшення офіційно зареєстрованих випадків торгівлі людьми з 2022 року через високий рівень латентності, часткову окупацію частини території України, масову еміграцію громадян за межі України;

- апробовано концепцію криміналізації держави в умовах збройної агресії РФ, в результаті чого встановлено, що державні інституції держави-окупанта та/або їхні офіційні представники безпосередньо залучені до

вчинення злочинної діяльності та/або сприяють їй, стаючи частиною політичного режиму, який використовує інструменти державної влади для організації й підтримки системної злочинної практики (зокрема, йдеться про системну експлуатацію українських громадян, включаючи примусову депортацію до РФ або на підконтрольні їй території, примусову працю, залучення до військової служби та виконання допоміжних робіт на користь держави-агресора);

- аргументовано необхідність удосконалення кримінального законодавства в сфері протидії торгівлі людьми шляхом внесення змін до Кримінального кодексу України щодо вчинення торгівлі людьми в умовах воєнного або надзвичайного стану, зокрема запропоновано доповнити ч. 3 ст. 149 КК України кваліфікуючою ознакою – «вчинені в умовах воєнного або надзвичайного стану»;

- розроблено систему заходів протидії торгівлі людьми в умовах гібридної війни та воєнного стану в Україні з урахуванням суспільно-політичних, соціально-економічних, правових, морально-психологічних та організаційно-управлінських факторів, що детермінують її, що передбачає інтеграцію сучасних цифрових інструментів у систему протидії торгівлі людьми та посилення кібербезпеки (здійснення кібермоніторингу; встановлення алгоритмів штучного інтелекту (AI) для автоматичного виявлення ключових слів і поведінкових патернів у відкритому інтернет-просторі, які вказують на потенційне вербування; здійснення моніторингу криптовалютних транзакцій шляхом взаємодії з криптобіржами, блокчейн-аналітиками та запровадженням процедур фінансового моніторингу ризикових операцій; проведення інформаційних кампаній у соціальних мережах тощо.

вдосконалено:

- теоретичні положення щодо виокремлення класифікаційних критеріїв до підходів визначення поняття «торгівля людьми» за економіко-правовою

сутністю торгівлі людьми, за роллю мети експлуатації, за об'єктом кримінально-правової охорони;

- наукові погляди щодо кримінологічної характеристики особистості осіб, що вчиняють злочини у виді торгівлі людьми в умовах гібридної війни та воєнного стану в Україні;

- наукові напрацювання щодо факторів, які детермінують торгівлю людьми, з їх поділом на такі основні групи: суспільно-політичні фактори, соціально-економічні фактори, правові фактори, морально-психологічні та організаційно-управлінські фактори. Обґрунтовано, що стрімкі зміни в українському суспільстві, початок військового конфлікту в Україні в 2014 році та повномасштабне вторгнення РФ на територію України 24 лютого 2022 року є тими факторами, що впливають на розповсюдження та видозмінення торгівлі людьми.

- наукові погляди щодо визначення поняття міжнародного співробітництва у сфері протидії торгівлі людьми та виокремлення його специфічних характерних ознак в умовах гібридної війни та воєнного стану в Україні.

дістали подальшого розвитку:

- положення щодо соціальних передумов криміналізації торгівлі людьми. Обґрунтовано, що наявність кримінальної відповідальності за вчинення торгівлі людьми є необхідним елементом кримінально-правової політики та зумовлена соціальними цінностями суспільства та міжнародними зобов'язаннями;

- наукові положення щодо механізму вчинення торгівлі людьми в умовах гібридної війни та воєнного стану в Україні, який є більш технологічним, організованим і латентним, та якому притаманно: зміщення акценту на вразливі категорії населення; удосконалення способів вербування шляхом цифровізації процесу; зміна географії та маршрутів переміщення жертв торгівлі людьми, зокрема активізація експлуатації на окупованих територіях, використання нових напрямків переміщення жертв через неконтрольовані

пункти пропуску та тимчасово окуповані території; виникнення нових форм експлуатації.

- теоретичні положення щодо механізму індивідуальної злочинної поведінки торгівців людьми, що формується під впливом комплексу внутрішніх (особистісні риси, моральні орієнтири, рівень правової свідомості та психологічні особливості, які можуть визначати схильність до порушення закону тощо) та зовнішніх факторів (фінансові труднощі, соціальна ізоляція, відсутність перспектив працевлаштування або кар'єрного зростання, а також вплив кримінального середовища тощо), що взаємодіють у процесі прийняття рішень злочинцем. Аргументується, що в умовах гібридної війни та воєнного стану в Україні зазначені фактори посилюються впливом стресогенних обставин, розмиванням меж соціального контролю, девальвацією морально-правових орієнтирів, що створює сприятливе середовище для криміногенної деформації особистості та підвищення готовності до вчинення злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми;

- наукові доробки щодо розуміння торгівлі людьми як транснаціональної злочинної діяльності та виокремлення сучасних форм і ознак цього явища в умовах гібридної війни та воєнного стану в Україні (зокрема, поєднання традиційних та цифрових методів вербування, переміщення і контролю жертв, що виявляється у використанні анонімних онлайн-платформ, соціальних мереж, криптовалютних транзакцій для фінансування злочинної діяльності).

Дисертація виконана українською мовою.

За змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою КМУ від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи

про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувачка має 9 наукових публікацій, серед яких 4 статті, опубліковані у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, 1 стаття, опублікована у зарубіжному науковому виданні, а також 4 тез доповідей на наукових, науково-практичних конференціях:

1. Григорчак Д. В. До питання використання цифрових технологій для вербування у торгівлі людьми в умовах воєнного стану в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 10. С. 355-358. URL: http://lsej.org.ua/10_2024/84.pdf; DOI: [10.32782/2524-0374/2024-10/82](https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-10/82)

2. Григорчак Д. В. Соціальні передумови криміналізації злочинів у виді торгівлі людьми в умовах війни в Україні. *Legal Bulletin*. 2025. № 1 (15). С. 122-129. URL: <https://lbku.krok.edu.ua/index.php/legal-bulletin/article/view/530>; DOI: [10.31732/2708-339X-2025-15-A17](https://doi.org/10.31732/2708-339X-2025-15-A17)

3. Дикий О. В., Григорчак Д. В. Кримінологічний аналіз торгівлі людьми в Україні: кількісні та якісні показники в умовах війни. *Legal Bulletin*. 2025. № 2 (16). С. 158-168. URL: <https://dspace.krok.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2642f512-7ad2-4458-a5a6-a0a78170ef37/content>; DOI: [10.31732/2708-339X-2025-16-B20](https://doi.org/10.31732/2708-339X-2025-16-B20)

4. Григорчак Д. В. Кримінологічна характеристика особистості особи, яка вчиняє злочини у виді торгівлі людьми в умовах гібридної війни та воєнного стану в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 4. С. 527-529. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2025/128.pdf; DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-4/126>

У дискусії взяли участь голова, рецензенти та офіційні опоненти, та висловили свої зауваження:

Степаненко Оксана Василівна, д.ю.н., доцент, завідувач кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія», зазначила, що дисертаційна робота виконана на дуже високому рівні, на що сьогодні неодноразово звертали увагу опоненти та рецензенти.

Вказала на те, як Григорчак Діана Володимирівна трималась під час захисту і що її відповіді на запитання були розгорнуті, комплексні, тож дійсно видно, що вона прожила цю тему та цікавилась нею не один рік. Відзначила, що вона успішно навчалась в аспірантурі та проявляла себе як активна аспірантка, тож сьогоднішній захист – це успішне завершення важливого етапу. Висловила сподівання, що найближчим часом Григорчак Діаною Володимирівною проведе монографічне дослідження, можливо з урахуванням тих рекомендацій, які сьогодні надали опоненти та рецензенти.

Федчун Наталія Олександрівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», критичні зауваження виклала у наданій рецензії та оголосила під час виступу, під час дискусії зазначила, що Григорчак Діана Володимирівна представила під час захисту цікаву та логічну роботу. Також вважає, що висновки та результати такої роботи дійсно можуть бути поступово впроваджені на практиці, можливо в кримінологічну політику держави, зокрема що стосується безпосередньо практичних і прикладних способів щодо посилення кібербезпеки, особливо з точки зору превенції. Відзначила досить високий рівень дисертаційного дослідження та виступу, і зазначила, що під час захисту почула для себе багато чого нового та цікавого, та буде голосувати за присудження ступеня доктора філософії в галузі знань «Право»,

Цитряк Віктор Ярославович, к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», критичні зауваження виклав у наданій рецензії та оголосив під час виступу. Під час дискусії зазначив, що успішний захист дисертаційного дослідження базується на трьох складових: по-перше, на аналізі самої дисертаційної роботи рецензентами та опонентами, що робиться постфактум, коли надається характеристика позитивних та дискусійних моментів тощо, що безперечно дуже важливо: по-друге, це те, як себе в режимі реального часу поводить сам дисертант, мається на увазі його виступ з основною доповіддю; а третя складова – це відповіді на питання, зауваження, пропозиції опонентів

та рецензентів. Тому відмітив, що якраз всі ці три складові були успішно реалізовані Григорчак Діаною Володимирівною під час захисту, а тому буде голосувати за присудження ступеня доктора філософії в галузі знань «Право».

Балобанова Дар'я Олександрівна, д.ю.н., професор, професор кафедри кримінально-правових дисциплін Львівського державного університету внутрішніх справ, вказала, що свої зауваження щодо дисертаційного дослідження виклала у наданому відгуку та оголосила під час виступу. Зазначила, що сьогоднішній захист Григорчак Діани Володимирівни є гарним прикладом належного захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з права, адже вона продемонструвала дійсно глибоке занурення в проблематику, а з її відповідей та доповіді відчутно, що вона дійсно приділила належну увагу дослідженню не тільки безпосередньо з кримінологічних питань, але і з суміжних питань. Вказала, що її особливо цікава була тематика щодо міжнародного співробітництва та заходів протидії торгівлі людьми, в яких бере участь Україна. Окрім того, висловила думку, що так як Григорчак Діана Володимирівна працює в Громадській організації «Десяте квітня», то проблематика торгівлі людьми, а саме щодо людей, які постраждали від цього явища, їй добре відома на практиці. Під час дискусії зазначила, що підтверджує свою думку з приводу того, що дисертація виконана на високому рівні, порушень академічної доброчесності не виявлено, рівень результатів є належним та апробованим, і Григорчак Діана Володимирівна опанувала належні теоретичні знання та компетентності. Вказала, що обов'язково буде голосувати за присудження ступеня доктора філософії в галузі знань «Право», який аспірантка абсолютно обґрунтовано заслуговує.

Кулик Людмила Миколаївна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального права та кримінології Одеського державного університету внутрішніх справ, вказала, що свої зауваження виклала у наданому відгуку та оголосила під час виступу. Під час дискусії зазначила, що підтверджує висловлений відгук та відзначила високий рівень та самостійність

дисертаційного дослідження, його якість. Вказала, що обов'язково буде голосувати за присудження ступеня доктора філософії в галузі знань «Право».

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради.

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Григорчак Діані Володимирівні ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова

разової спеціалізованої вченої ради

Оксана СТЕПАНЕНКО